

O B S A H

Úvod / 5

Kniha I. / 13

Hymnus na Venuši / 13. Chvála Epikura / 15. Náboženství je často příčinou zla / 15. Výstraha před kněžími / 16. O duši / 16. Obsah dalších knih / 17. Těžký úkol básníkův / 17. Nic nevzniká z ničeho / 17. Nic nepřichází vniveč / 19. Prvky jsou neviditelné / 21. O prázdnu / 23. Básník vyvrací důkaz protivníků o plovoucí rybě / 24. Upozornění Memmiovovi / 25. Není nic třetího / 26. Vnějškové vlastnosti toho, co je podstatou jsoucna / 26. Struktura prvků a prázdno / 27. Nedělitelnost prvků / 19. Složení čtyř živlů / 30. Jest minimum? / 31. Proti Herakleitovi / 32. Proti Empedoklovi / 34. Proti Anaxagorovi / 38. Vyznání básníkovo / 41. O nekonečnu / 41. Všechno tíhne do středu? / 45.

Kniha II. / 47

Štěstí moudrých / 47. Pohyb prvků / 49. Nekonečnost prostoru / 50. Spojení prvků / 50. Pohyb prvků podoben pohybu tělísek v slunečních paprscích / 50. Rychlost prvků / 51. Svět nebyl stvořen bohy / 52. Směr pohybu prvků / 53. Odchylka v pohybu prvků / 54. Svodoba vůle v pohybu / 55. Pohyb prvků je věčný / 56. O tvaru prvků / 57. Jakost prvků / 59. Čím vzniká různost v pocitech? / 59. Množství tvarů u prvků omezeno / 61. Počet podobných prvků je neomezený / 63. Střídání života a smrti / 64. Míšení prvků / 65. O velké matce bohů / 65. Pravda o bozích / 67. Další výklad o míšení prvků / 67. Míšení prvků má své meze / 68. Prvky nemají barvy / 69. Vznik barev / 70. Prvky nemají ani barvy ani vůně a vláhly ani chladu a horka / 73. Prvky nemají citu / 73. Vznik citění / 74. Smrt a nemoc / 76. Bolest

a rozkoš / 76. Závěrečný důkaz o tom, že prvky jsou bez citu / 77. Stejný je původ všeho živého / 77. O zjevech kosmu / 78. Nekonečnost jsoucna / 79. Je nekonečné množství světů / 79. Bohové nemají vládu nad světem / 80. Vznik a zánik světa / 81.

Knihy III.

/ 84

Chvála Epikura / 84. Obsah knihy / 85. Lidé bojí se smrti / 85. Duch je částí těla / 87. Také duše je část těla / 87. Duše a duch tvoří jednotu / 88. Duše a duch jsou hmotné / 89. O prvcích ducha / 89. O prvcích duše / 90. Čtyři druhy prvků duše / 91. Čtvrtá bezejmenná podstata duše / 91. Čtyři součástky duše tvoří jeden celek / 92. Vlastnosti duše / 93. Tělo a duše žijí společným životem / 94. Působí citění jen duše? / 95. Vidí oči nebo duch? / 95. Proti Demokritovi / 95. Duch znamená pro život víc než duše / 96. Duch a duše se rodí a umírají / 97. Důkaz o zániku duše z jemnosti jejích prvků / 97. Duše se rodí a zaniká s tělem / 98. Tělo a duše spolu trpí / 98. Vliv vína na tělo a na duši / 98. O vlivu epilepsie / 99. Nemoci duševní lze stejně léčit jako nemoci tělesné / 100. Ponenáhlé odumírání / 100. Tělo a duch jsou od sebe neoddělitelné / 101. Rozchod těla a duše / 102. O nevolnosti a ztrátě vědomí / 102. Jak se loučí duše s tělem / 102. Prsa jsou sídlo ducha / 103. Nesmrtelná duše by musela mít pět smyslů / 103. Duše je dělitelná / 103. Je praexistence duše? / 105. Důkaz o tom, že duše rodí se spolu s tělem a nepřichází hotova do hotového těla / 105. Žije duše ještě zčásti v mrtvole? / 106. Dědičnost duševních vlastností / 107. Neomylnost učení o stěhování duší / 108. Duše je vázána na tělo / 108. Pojem věčnosti neodlučitelný s duší / 109. Smrt se nás nedotýká / 109. Pošetilé myšlenky o smrti / 111. Je zbytečná lítost nad mrtvým / 111. Příroda k nám mluví / 113. Smysl bájí o podsvětí / 114. Zemřeli i nejlepší a nejstatečnější z lidí / 115. Poznání omylu přinese záchranu / 116. Proč lpěti na radostech života, když vše musí zemřít? / 117.

Knihy IV.

/ 118

Vyznání básníkovo / 118. Obsah knihy v pozdějším znění / 119. Obsah knihy v dřívějším znění / 119. O vzniku obrazů / 119. Obrazy v zrcadle / 121. Obrazy jsou jemné / 121. Někdy se tvoří obrazy samy bez věcí / 122. Obrazy se tvoří stále / 123. O rychlosti obrazů / 123. Bez ustání se z věcí vylučují prvky / 125. Působení obrazů na oko, vidíme jen pomocí obrazů / 125. Jimi vnímáme tvar, barvu, vzdálenost / 125. Vidíme předměty jako celek, ale ne každý obraz zvláště / 126. Obrazy v zrcadle zdají se býti za jeho plochou / 126. Obrazy

v zrcadle jsou obrácené / 127. Obrazy při odrazu se zrcadla do zrcadla / 127. Obraz v zrcadle se pohybuje s námi / 128. Pohled na lesklé věci oko oslepuje / 128. Pohled z temna do světla a naopak / 128. Pohled z dálky klame / 129. O lidském stínu / 129. O zrakových omylech / 130. Obrazy ve snech / 132. Proti pochybovačům / 132. Základy učení Epikurova / 133. O slyšení / 134. Tvoření hlasu / 135. Ozvěna / 136. Hlas pronikne, kam nepronikne zrak / 136. O chuti / 137. Chuť různých tvorů je různá / 137. O vůni / 139. Vůně se šíří zvolna / 139. O antipatii / 140. O činnosti ducha / 140. O vůli a pozornosti / 142. Záměna obrazů ve snu / 143. Smyslové orgány byly dříve, než byla poznána jejich potřeba a užitek / 143. Hlad a žízeň / 144. O chůzi / 145. O spánku / 146. O snu / 148. O polluci / 149. O lásce / 150. Varování před trýzní lásky / 150. Následky nerozumné lásky / 152. Těžko je uniknout lásce / 153. Vzájemnost v lásce / 154. Dědičnost / 155. Neplodnost / 156. O milostném styku / 157. Chvála ženy milé, třeba ne krásné / 157.

Kniha V.

/ 158

Chvála Epikura / 158. Lidský duch hyne / 160. Zaniká i svět. Obsah knihy / 160. Rozdíl mezi živoucím a neživým / 161. Spojení těla a duše / 162. O sídlech bohů / 162. Svět je dílem přírody / 163. Nedokonalost světa / 164. Hynou části, hyne i celek / 165. Důkazy o zániku čtyř základních látek / 165. Země / 165. Voda / 166. Vzduch / 166. Oheň / 166. Kameny / 167. Nebe / 168. Mládí / 168. Světová stavba není trvalá / 169. Zápas ohně / 170. Faethontův pád / 170. Potopa / 171. Vznik světa / 171. Vznik čtyř živlů / 172. Vznik slunce a měsíce / 172. Vznik moře / 173. Uspořádání čtyř živlů / 173. Země se vznáší / 174. Velikost slunce / 175. Velikost hvězd / 176. Původ světla a tepla / 176. O dráze sluneční a měsíční / 177. Noc / 178. Východ slunce / 178. O světle měsíčním / 180. Čtvero ročních dob / 181. Závěr kosmologie / 182. Vznik rostlin a tvorstva / 182. Silní a užiteční tvorové se zachovali / 184. Nebylo Kentaurů a podobných tvorů / 185. Jak umírali lidé jindy a nyní / 188. Vznik rodinného života / 189. Vznik lidského společenství / 189. Vznik řečí / 189. Řeči nikdo nevynalezl / 190. Nalezení ohně / 191. Zakládání měst a vznik královské moci / 192. Pád králů. Vláda lidu / 193. Vznik úcty k lidem / 193. Jak byly nalezeny kovy / 196. Měď a železo / 197. Pokroky ve válečnictví / 198. Tkaní a předení / 199. O vzniku hudby / 200. Rozdíl mezi starým a novým / 201. Nebeský kalendář / 202. Lidstvo dochází nejvyššího stupně vzdělanosti / 202.

Chvála Athén a filosafo Epikura / 203. Poukazem na předešlé knihy začíná básník výklad o dalších zjevích přírodních / 204. Působení přírodních zjevů na lidskou mysl / 204. O bouřce / 206. O blescích / 207. O podstatě a síle blesku / 210. Odmítnutí nesprávných náboženských názorů / 214. O smršti / 216. O mracích / 216. O deštích / 218. Duha / 219. Sníh, vítr, kroupy, jíní, mráz / 219. Zemětřesení / 219. Proč se moře nezvětšuje? / 221. Výbuch Etny / 222. Jeden důvod vždycky nestačí / 224. O řece Nilu / 224. O Avernském jezeru / 225. Proč je voda v studnách za léta chladnější? / 228. Ve vodě hoří dříví / 229. O prameni Aradu v moři / 230. Magnet / 230. Stále proudění prvků / 231. Věci jsou propustné / 231. Různé působení prvků na věci / 232. Různé jsou dráhy prvků / 233. Výklad magnetismu / 233. Zvláštní magnetické úkazy / 234. Vznik nemoci / 236. O moru v Athénách / 237.

Poznámky

/ 243

Doslov

/ 272

Obrazová příloha: Podobizna Josefa Koláře.